

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Teze diplomové práce

Vliv jakosti na zpeněžování jarního ječmene na trhu

Tereza Sixtová

© 2015 ČZU v Praze

Vliv jakosti na zpeněžování ječmene na trhu

Souhrn

Předložená diplomová práce se zabývá problematikou zpeněžování ječmene na českém trhu ve vybraném zemědělském podniku v letech 1993 až 2015. Práce je rozdělena do čtyř částí, z čehož první část je zaměřena na zhodnocení produkce ječmene a vybraných základních jakostních ukazatelů ječmene v praxi, které jsou rozhodující pro jeho následné zpeněžování. Druhá část práce zkoumá dynamiku vývoje vybraných základních jakostních ukazatelů ječmene a určuje intenzitu závislosti mezi nimi. Třetí část zkoumá vliv jakostních ukazatelů na výkupní cenu jarního ječmene v praxi. Čtvrtá část hodnotí rentabilitu nákladů, výnosů a tržeb jarního ječmene.

Klíčová slova:

jakost, obchod, zpeněžování, jarní ječmen, slad, norma, ukazatel sladovnické jakosti, odrůda, trendy

Cíl práce

Hlavním cílem předložené diplomové práce je problematika zpeněžování jarního ječmene na trhu ve vybraném zemědělském podniku v letech 1993 až 2015. Tento hlavní cíl diplomové práce byl rozdělen na následující dílčí cíle:

- zhodnocení produkce jarního ječmene a vybraných základních jakostních ukazatelů jarního ječmene v praxi,
- posouzení vývoje vybraných základních jakostních ukazatelů jarního ječmene,
- ekonomika pěstování jarního ječmene v konkrétním podniku,
- vliv jakostních ukazatelů v konkrétním podniku na zpeněžování ječmene na trhu s touto komoditou.

Metodika

Tato diplomová práce navazuje na bakalářskou práci zpracovanou na téma Jakost a zpeněžování ječmene, kterou dále rozšiřuje o zhodnocení ekonomiky pěstování jarního

ječmene, vliv vybraných jakostních ukazatelů na výkupní cenu jarního ječmene v konkrétním zemědělském podniku, tj. Pavel Sixta – soukromý zemědělec.

Vlastní postup práce

Jednotlivé podkladové údaje měly zejména roční či měsíční periodicitu a byly zhodnocovány ve zvoleném intervalu v letech 1993 až 2015. Některé podkladové údaje byly vyhodnoceny ve zvoleném intervalu let 2007 – 2014. Byly použity veřejně dostupné podklady jako Situační a výhledové zprávy – Obiloviny vypracované Ministerstvem zemědělství České republiky a Časové řady Českého statistického úřadu z důvodu porovnání vybraných jednotlivých ukazatelů.

Pro vyhodnocení vývoje produkce a výnosů ječmene jarního v jednotlivých letech sledovaného osmiletého období byly nejprve vypočteny jejich meziroční změny v absolutním vyjádření u produkce ječmene (t) a u výnosů (t/ha). Následně byly sledovány meziroční koeficienty růstu nebo poklesu, které dále sloužily k výpočtu meziročních změn v relativním vyjádření. Souhrnný přehled jednotlivých kvalitativních znaků s naměřenými hodnotami byl zhotoven na základě rozborových listů jarního ječmene, které jsou přílohou každé faktury firmy Pavel Sixta – soukromý zemědělec. Tento souhrnný přehled zobrazil možné cenové srážky či příplatky z nákupní ceny jarního ječmene dle stanovených norem. Výsledky rozborů jakostních ukazatelů (obsah N-látek ($N \times 6,25$) v zrnu, vlhkost zrna, celkový odpad a podíl zrna nad sítem $2,5 \times 22$ mm) ječmene jarního byly jednotlivě přepočteny na sklizňové průměry v daném období let 1993 – 2015. Na základě celkových nákladů a celkové produkce jarního ječmene firmy Pavel Sixta – soukromý zemědělec v pěstebních letech 2007 až 2014 byla vypočtena nákladovost (Kč/t) pěstování ječmene. Na základě datové platformy byly sestaveny jednorovnicové modely, které byly mezi sebou porovnány. Modely byly sestaveny z hlediska dlouhodobého a krátkodobého, aby dokázaly, zda mají jakostní ukazatele vliv na výši výkupní ceny v podniku soukromého zemědělce pana Pavla Sixty. Prvý byl sestaven na základě časové řady v období 1993 – 2015. Tvořili jej vybrané průměrné roční jakostní ukazatele – obsah N-látek v zrně, vlhkost, klíčivost, podíl zrna nad sítem $2,5 \times 22$ mm, celkové odpady; a průměrná výkupní cena za tunu jarního ječmene v daný rok. Vybrané jakostní ukazatele tvořily nezávislé proměnné v modelu a výkupní cena byla závisle proměnnou. Druhý model byl tvořen stejnými proměnnými, avšak byl sestaven pouze pro produkci v roce 2015.

Dále byla vypočtena korelace. V prvním modelu byla počítána korelace mezi celkovou prodanou produkcí (t) a průměrnou roční výkupní cenou za jarní ječmen (Kč/t). V druhém

modelu byla získána korelace mezi váhou dodávek jarního ječmene (t) a výkupní cenou ječného ječmene za dodávku (Kč/t).

Celá diplomová práce byla vypracována v programovém prostředí MS Word, MS Excel, Gretl a IBM SPSS Statistics.

Výsledky a doporučení

Hlavním cílem této diplomové práce byla problematika zpeněžování jarního ječmene na trhu v konkrétním podniku. Tento hlavní cíl byl rozdělen na následující čtyři dílčí cíle. této diplomové práce byly zpracovány na základě veškerých dostupných údajů.

1. Zhodnocení produkce - Většina produkce této zemědělské komodity je zpeněžena, osevní plochy se ustálily na průměrných 125 hektarech, hektarové výnosy jsou nadprůměrně v porovnání s Českou republikou.

Doporučení:

- Modernizovat či vystavět novou čisticí linku na zemědělské komodity.
 - Vybudovat skladovací kapacity s aktivním větráním, pro maximální zabezpečení jakosti sklizeného jarního ječmene.
 - Do budoucna zajistit vlastní technologie pro případné sušení sklizně všech pěstovaných komodit, neboť počasí je čím dál více extrémnější. I přesto, že sušením jarního ječmene se ztratí klíčivost a následně i jakost sladovnického ječmene.
 - Zachovat jako předplodinu cukrovku.
2. Posouzení vývoje jakostních ukazatelů – jakostní ukazatele vykazují korektní směry trendů mimo ukazatele klíčivosti, který je pro udržení jakosti sladovnického ječmene klíčový – nutnost otočit směr tohoto trendu.

Doporučení:

- Udržovat obsah N-látek v zrně v optimální hladině pro jakost sladovnického ječmene.
- Zachovat v budoucnu hranici podílu zrna nad sítím 2,5 x 22 mm na úrovni roku 2015.
- Sklízet jarní ječmene v optimální vlhkosti, neboť pro stanovení jakostní kvality sladovnického ječmene není možné jarní ječmen sušit, jelikož ztrácí klíčový ukazatel klíčivosti.

- Nutnost otočit trend jakostního ukazatele klíčivost, který z dlouhodobého hlediska má nežádoucí klesající směr.
 - Modernizovat či vystavět novou čisticí linku na zemědělské komodity a tím možné snížení jakostního ukazatele celkových odpadů.
3. Ekonomika pěstování ječmene vykazuje vysokou efektivnost z dlouhodobého hlediska – náklady rostou úměrně s výší tržeb za prodej jarního ječmene.

Doporučení:

- Pokusit se oslovit napřímo potencionální zahraniční odběratele, díky své poloze má tento podnik potenciál obchodovat s odběratele z Německa, kde jsou zpravidla vyšší výkupní ceny a lepší obchodní podmínky.
 - Produkovat nadále jarní ječmen v kvalitě, v které byl pěstován doposud, neboť bude zajištěn odbyt. Odběratelé budou vědět, že v této firmě mohou získat kvalitní jarní ječmen.
 - Pokusit se nalézt vhodnou prevenci, která by eliminovala náklady na chemickou ochranu jarního ječmene.
4. Vliv jakostních ukazatelů na výkupní cenu jarního ječmene. Většina výpočtů potvrdila skutečnost, která se odehrává v procesu zpeněžování jarního ječmene, tj. z dlouhodobého hlediska nemá možnost soukromý zemědělec Pavel Sixta ovlivnit výkupní cenu jarního ječmene ani vysokojakostními ukazateli, což platí v celkovém hledisku pro všechny zemědělské podniky pěstující jarní ječmen v České republice. Důvodem jsou externí vlivy ze zahraničí, především evropská burza zemědělských komodit a dále pak velký vliv evropské produkce jarního ječmene. Naopak tomu je u krátkodobého měřítka, kdy v každé nové žňové sezóně, je trhem stanovena tržní cena, ke které se zemědělec Pavel Sixta dokáže přiblížit, pokud má jarní ječmen kvality sladovnické jakosti. Nejvíce sledovaným jakostním ukazatelem je vlhkost.

Doporučení:

- Udržovat hodnoty jakostních ukazatelů jarního ječmene na úrovni sladovnické kvality, z důvodu lepších výkupních cen.
- Pokusit se sledovat vývoj cen jarního ječmene na burzách a predikce osevních ploch jarního ječmene v Evropské unii na následující roky, následně možnost upravit osevní plán firmy.

Doporučení pro stát: Nadále udržovat podporu pro producenty jarního ječmene – jednotné platby na plochu (SAPS). Podporovat zemědělské podniky pěstující jarní ječmen v modernizaci vozových parků, mechanizací, strojů a technologií. Podporovat zemědělské podniky, které mají rostlinnou i živočišnou výrobu, neboť navrací do půdy organickou složku pomocí hnoje či pomocí zeleného hnojení, a tím napomáhají udržovat hodnotu orné půdy, která může poté produkovat kvalitní jarní ječmen bez nadměrného hnojení průmyslovými hnojivy. Ponechat režim přenesené daňové povinnosti pro obchodování s obilovinami při překročení daňového základu 100 tisíc Kč.

Seznam vybrané použité literatury

Literární zdroje

- ČERNÝ, Ladislav. Inovace v produkci a odbytu sladovnického ječmene. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2008, 29 s. ISBN 978-80-7271-196-3.
- ČNS 46 1100-5. Obiloviny potravinářské: Ječmen sladovnický. Praha: Český normalizační institut, 2006, 1 s.
- HENRICHSMEYER, W., WITZKE, H. P. Agrarpolitik Band 1 – Agrarpolitische Grundlagen. Stuttgart: Eugen Ulmer, 1991. 463 s. ISBN 3-8001-2483-1.
- MACGREGOR, Alexander W a Rattan S BHATTY. Barley: chemistry and technology. St. Paul, Minn.: American Association of Cereal Chemists, 1993, 486 s. ISBN 09-132-5080-5.
- NEWMAN, Rosemary K a C NEWMAN. Barley for food and health: science, technology, and products. Hoboken, N.J.: John Wiley, c2008, 245 s. ISBN 04-701-0249-7.
- PRUGAR, Jaroslav. Kvalita rostlinných produktů na prahu 3. tisíciletí. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav pivovarský a sladařský, 2008, 327 s. ISBN 978-808-6576-282.
- PSOTA, Vratislav, KOSAŘ, Karel: Ukazatel sladovnické jakosti. Kvasný průmysl, 48, 2002, č. 6, s. 142-148
- ZIMOLKA, Josef. Ječmen - formy a užitkové směry v České republice. 1. vyd. Praha: Profi Press, 2006, 200 s. ISBN 80-867-2618-5.

Internetové zdroje

- Česká republika. Zákon č. 229 ze dne 23. dubna 1993 o komoditních burzách. In: Zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách. 1992. Dostupné z: http://www.pxe.cz/pxe_downloads/Rules_Regulation/Cz/Zakon_o_komoditnich_burz_ach.pdf
- KOSAŘ, Karel, Vratislav PSOTA a MIKYŠKA. Barley Varieties Suitable for Production of the Czech-type Beer. Prague, 2004. Dostupné z: <http://www.agriculturejournals.cz/publicFiles/51307.pdf>
- KŮST, František a Jana POTMĚŠILOVÁ. Situační a výhledová zpráva: Obiloviny. Praha: MZe, 2011, 92 s. ISBN 978-80-7084-989-7. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/140964/OBILOVINY_12_2011__k_umisteni_na_web.pdf